

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

פג א מיי פ"י מל'
שמעון ה' ל' סמג
עשן קלף קלף ולחין נחמ'

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וקדשם
(ב) וקדשם וקדשם
הרענה נחמס (ג) תוס'
ד"ה לתקופה. דפני
ד"ה אחד צננה תשוב
זנה ולתקופה מניסין
שנה ומולד משרי
הס"ד: (א) תוס' ד"ה
שהקדש י"י ולא נלה
לאומר דמוטב לנ"ל
וימנה פ"י נמחק:
(ד) ד"ה נעשרה ר"י
פ"ה דהא אמר רב
מקדש כנ"ל: (ס) באר'
לגרסא והבא נמי מני
לשנוני הכי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שהחדש
ובי. והררי משושים
ספרש. ע"י יומא ג'
ע"ה מר"ה אלא למ"ד:

רבינו חננאל

ולשמונין
דכתיב ובשנה השביעית
שבת שבתון וגו' ונמר
שנה שנה חמשי' דכתיב
השנה:
ולויבולות אוקימ' ב' ט'
ישמעאל דסבר האי
דכתיב וקדשתם את שנת
החמישים שנה וגו' מלמד
שמתקדשת שנת הויבל
מתחלת כלומר מר"ה
דיוק מלשון ויחיה
מאחר דכתיב וקדשתם
את שנת החמישים שנה
למה בא אלא ללמד
שקידוש שנת הויבל
מ"ה. ורבינו שחולקין
על ר' ישמעאל אימריס
למה בא שנה ללמד כי
הויבל שנים אחת מקדש
ולא חדשים: תניא אידך
יובל היא שנת החמישים
שנה מתחיל לפי שהמור
וקדשתם את שנת
החמישים שנה שיכול
בכניסותה תהא מתקדשת
בר"ה ויצאיתה תהא
מורשת והולכת עד
יוה"כ שכן מרסין
מחול על קדוש ח"ל יובל
שנת החמישים שנה
תהיה לכם אין קדושתה
אלא עד ר"ה:

ליקוטי רש"י

שהחדש מתבסס בו.
שהלגנה מתבסס בו שאליה
נחלים לכל חסד אלא
שחיות יושפי מנה
וערבת יושפי מערב
כלמנא בלשם השנה (כ):
עשרים וארבע עשר
מתחלת סיהל (בינה
טו). שהלגנה אינה נחלת
לעלל לכל העולם דכתיב
חדש נכסס (סנהדרין יא.).
דלא אומר ר' ר"ה.
הוי שכל יום טוב כד
נחמלה הלגנה מתחלת

נחמלה שנה ט"ו דהיא שנה שלישית של יום וקמין וי"ד פ"י מוס
ו' בסוף שנה י"ד היא המולד מאחר^ל שלא היה ר"ה עד יום ו' שקדש
אדם הראשון החדש נמלא שנברא העולם ככ"ה בחלוץ ואזנה שנה
של מורו שמונין משום דיום אחד צננה חסוב שנה וכשמקדק על
מולד יוסן של מורו שלפני משרי של
ייסוב שבו נברא אדם תמלא מולד
ניסן צרבעי צמטע שעות תרמ"ג
חלקים שאלה צריך להשלך צ' ד'
תל"ה לאחריו צ' ימים ד' שעות
תל"ה חלקים ומולד משרי של מורו
שלפניו שנמלא צ' ה' ר"ד ולתקופה
מוניסן של מורו מוניסן שיהיה התקופה
נמלית ליל ארבעה ונמלאה תקופה
משרי של ייסוב של אחריו מוס
ד' ט"ו שעות כדלמחרת צפרק כילד
אין צין תקופה לתקופה
אלא תשעים ואחד יום ו' שעות וממלה
נמלא לשתי תקופות ט"ו שעות
ונמלא דקדמה תקופה משרי למולד
א' כ"ג פ"י יום אחד כ"ג שעות ונמלא
דקדמה תקופה ניסן את המולד ו'
ט' תרמ"ג על ח"י (שעה) עורפת
התקופה של המולד ה' תרמ"ג פ"י
ה' ימים י' שעות תרמ"ג חלקים
וכשתלך ה' תרמ"ג עס א' כ"ג
עולה ט' תרמ"ג וסרי עשרי טיהין
למנות מתשרי של מורו שנות העולם
דכ"י דיום אחד צננה חסוב שנה^ל
(ג) ולתקופה ניסן מוניסן מולד משרי צ'
ה' ר"ד וזקוקים להסיר ו' ט'
תרמ"ג ודבר מימה הוא צמה נחלקן
ר"א ור' יהושע דמיא לקמן (דף יג)
מוניסן לתקופה מניסן ולגוללות^ל
מתשרי והלא היו יכולים לצרר הדבר
דכ"ד שעות מיכסי סיהל צין דמלא
לעמיקא כדליתא בפרק פ"ק דערבין^ל
(דף ט: וס) וזה שמקריקן המולד זה
מור צ' ד' תל"ה כולי האי אין ראוי
לשעות דלחך יעשו צו שני ימים:
שהחדש מתבסס בו. שאין
הלגנה
לחוקים כגון שחרית לזני מערב
וערבת לזני מורח לפי שקטנה
היא סמוך לחדשה כפי הקוטרם
והצ"ח ר"ת^ל ראה מוקדש רצה
צפרסא אמור אל הכהנים^ל דקאמר

ההם תקשו נחש שופר צבסא ליום חגו והלא יוסן חדש ונכסה ויש צו חג אלא זה שחגו צו מוס ואין לך חדש שהוא נכסה ויש
צו חג ומגו ציומו אלא משרי ועוד מפרש ר"ת מתבסס מומן כמו ליום הכסא יבא צימו דצפרק חלק (סנהדרין דף יג:) גבי עמון ומוטב שיצבי
צבי דלרעה דישאל הוא וכו' והר"ר מפרש שהחדש מתבסס צו שאין חטאת ר"ת קרב צבאל השנה דכתיב מלמד עולת
החדש וממנה ואלה וקסה לו ר"ת דצריס חספתא דשעויות תיאל (י"ג) שפירס מקריבים ישראל ככל
שנה ומשני י"ג צבאל חדשים וצאופן דמוסף דר"ה הנה מרצועות יסד ר"ה הקלירי מוספי חדש עשמי עשרה דליתו
פרים צני צקר שנים ואיל אחד כצבים צני שנה צענה ושעיר לכפר והסיד לר"ת שלא אמר שאין צו מוסף^ל אלא מתבסס שלא הזכיר
הכל חטאת צקרא דמלמד כמו שהזכיר עולה ועוד פ"י מתבסס שאין מוצירין מוסף של ר"ת צמפלה משום דלמרי^ל רש"י צ' צריה דצבים
קליה עילי קמי מיעותא כי מני לראשי חדשים אשטיק ולא רנה לאחריו (א) פ"י דמוטב ציבא וכלי וכפר על החיוב ואל יבא חייב וכפר על
הזכאי^ל פירוש ההוא דר"ח קררי חייב משום דלמרי^ל אמר הקצ"ה היצוא כפרה וכו' עכ"ל ור"ת רגיל להזכירו ולומר מלמד עולת החדש
ולסיים ושני עשרים לכפר חד דר"ח וחד דר"ה^ל **בעשרה** בתשרי הוא. לרז אשי דלמר לעיל^ל ארבעה ראשי השנה דר' ראשי
חדשים ספרן (ג) ה' הא דלחך רב חסדא לעיל^ל רגל שצ' ר"ה לגרסא (ה) הוה נמי מני לשנייה הלא הכי: **ורבינו** שנת החמישים אחת משה
לרצון כיון דליתא מתחלתה אילטריק ליה קרא להכי ולא אילטריק למשועי סופה ממחמת דמוסיפין מחול על הקדש דהשתא
מנצח צליר אוקופי מנצח וא"ת אדרבה כ"ס דלחך טפי משום דכתיב צקרא שנה ואין כהן שנה שלימה אלא"כ תמשך עד
יוה"כ אחר ויש לומר דכיון דלא שייך טעמא דמוספת ממילא צלל שום יתור ממשעל מקרא דוקדשתם דמשמע דוקא שנת החמישים:
ואלי

שהחדש מתבסס בו. לחוקים כגון שחרית לזני מערב וערבת
לזני מורח לפי שקטנה היא סמוך לחדשה: **א"א** אם בן קרשו
החדש בו. וה"ק אם קצבו ישראל את חק החדש יהא משפט להקצ"ה:
מלך וציבור. כשהקצ"ה צן אחסר מלך נכנס תמלה: **משפט** עבדו.
שלמה קאמר ליה: דליפוש חרוץ אף.
צצצל ענוות לצור: מנלן. שנת
שמיטה מקודשת מר"ה ואסור עצבות
הקרקע: **וקדשתם שנת החמישים**
מה ת"ל. מכיון שחלמר שנת צמח
שנים והעברת שופר (ה) **נחש**
השביעי יודע אני שהיא שנת החמישים:
א נפטרין לבתיהם. דכתיב מעבדו
שופר והדר וקראתם דרור: ולא
משמעבדיו. דכתיב וקדשתם את שנת
החמישים: **ועשרותיהן בראשיתן**. אם
רצה לשום עטרה צבאלס להלכות שיהא
חפשי: שנים אחת מוקדש. כששנת יובל
נכנסת מנה על צ"ד לומר מקודשת
השנה: ואי אחת מוקדש שוב חדש.
כר"א צר"ש דלמר לקמן צפרק שני (ד'
ה) צין שנראה צממו צין שלא נראה
צממו אין מקדשין אותו וליף טעמא
מכאן: **לפי** שנאמר וקדשתם את
שנת החמישים. דלפינן מימה
שמתקדשת מתחלתה: **יובל** כך
מתקדשת בשופר. אחר ראש השנה
ומתמשך עד יום הכפורים: וא"ל
תתמה. אם משמירין אותה צמון שנה
שלאסיה: שהרי מוסיפין מחול על
קדש. כדלמנין לקמן צממתי:
ת"ל יובל היא. מיעוטא היא:
ורבנן
ברוקא היא^ל דתניא^ל וקדשתם את שנת החמישים שנה מה ת"ל לפי שנאמר
"ביוה"כ יכול לא תהא מתקדשת אלא מיוה"כ ואילך ת"ל וקדשתם את שנת
החמישים^ל מלמד שמתקדשת והולכת^ל מתחילתה מכאן אמר ר' ישמעאל
בנו של ר' יוחנן בן ברוקא^ל "מר"ה עד יוה"כ לא היו עבדים נפטרין לבתיהן
ולא משמעבדיו לאדוניהם אלא אוכלין ושותין ושמוחין ועטרותיהן בראשיתן
כיון שהגיע יוה"כ^ל תקעו ב"ד בשופר נפטרין עבדים לבתיהן ושדות
חוזרות לבעליהן ורבנן^ל שנים אחת מקדש ואי אחת מקדש חדשים תניא
אידך^ל יובל היא^ל מה תלמוד לומר לפי שנאמר וקדשתם את שנת החמישים
יכול כשם שמתקדשת והולכת מתחילתה כך מתקדשת והולכת בשופר ואל
תתמה שהרי מוסיפין מחול על קדש תלמוד לומר^ל יובל היא שנת
החמישים שנת החמישים אחת מקדש ואי אחת מקדש שנת החמישים ואחת
ורבנן

ההם תקשו נחש שופר צבסא ליום חגו והלא יוסן חדש ונכסה ויש צו חג אלא זה שחגו צו מוס ואין לך חדש שהוא נכסה ויש
צו חג ומגו ציומו אלא משרי ועוד מפרש ר"ת מתבסס מומן כמו ליום הכסא יבא צימו דצפרק חלק (סנהדרין דף יג:) גבי עמון ומוטב שיצבי
צבי דלרעה דישאל הוא וכו' והר"ר מפרש שהחדש מתבסס צו שאין חטאת ר"ת קרב צבאל השנה דכתיב מלמד עולת
החדש וממנה ואלה וקסה לו ר"ת דצריס חספתא דשעויות תיאל (י"ג) שפירס מקריבים ישראל ככל
שנה ומשני י"ג צבאל חדשים וצאופן דמוסף דר"ה הנה מרצועות יסד ר"ה הקלירי מוספי חדש עשמי עשרה דליתו
פרים צני צקר שנים ואיל אחד כצבים צני שנה צענה ושעיר לכפר והסיד לר"ת שלא אמר שאין צו מוסף^ל אלא מתבסס שלא הזכיר
הכל חטאת צקרא דמלמד כמו שהזכיר עולה ועוד פ"י מתבסס שאין מוצירין מוסף של ר"ת צמפלה משום דלמרי^ל רש"י צ' צריה דצבים
קליה עילי קמי מיעותא כי מני לראשי חדשים אשטיק ולא רנה לאחריו (א) פ"י דמוטב ציבא וכלי וכפר על החיוב ואל יבא חייב וכפר על
הזכאי^ל פירוש ההוא דר"ח קררי חייב משום דלמרי^ל אמר הקצ"ה היצוא כפרה וכו' עכ"ל ור"ת רגיל להזכירו ולומר מלמד עולת החדש
ולסיים ושני עשרים לכפר חד דר"ח וחד דר"ה^ל **בעשרה** בתשרי הוא. לרז אשי דלמר לעיל^ל ארבעה ראשי השנה דר' ראשי
חדשים ספרן (ג) ה' הא דלחך רב חסדא לעיל^ל רגל שצ' ר"ה לגרסא (ה) הוה נמי מני לשנייה הלא הכי: **ורבינו** שנת החמישים אחת משה
לרצון כיון דליתא מתחלתה אילטריק ליה קרא להכי ולא אילטריק למשועי סופה ממחמת דמוסיפין מחול על הקדש דהשתא
מנצח צליר אוקופי מנצח וא"ת אדרבה כ"ס דלחך טפי משום דכתיב צקרא שנה ואין כהן שנה שלימה אלא"כ תמשך עד
יוה"כ אחר ויש לומר דכיון דלא שייך טעמא דמוספת ממילא צלל שום יתור ממשעל מקרא דוקדשתם דמשמע דוקא שנת החמישים:
ואלי

(א) [לקמן טו.] פ"י ג.
(ב) [לעיל ו.] לקמן טו.
(ג) [ענין דף כח.]
(ד) [קדשין דף מ.]
(ה) [לעיל ו.] שם
(ו) קלא. (ז) [לקמן דל.]
(ח) [דף קטו.] (ט) [לעיל דף
כ.] (י) [ע"ל לקמן כ.]
(כ) [ע"ל מ"י כ"ה ט.
ד"ה אלוהי.] (ל) פכ"ט.
(מ) ע"י וירושלמי שבויות
פ"ה ח"ד. (נ) יומא כג.
שבויות ד. (ס) [שבויות
דף ט. מולין טו.]
(פ) [וע"ל ח"ד. כ"ה ט.
ד"ה אלוהי ומו' עירובין
מ. ד"ה וכו' ומו' לקמן
לכ.] (ס) ריש עמוד א.
(ז) ד ע"א.

תורה אור השלם
(א) כי חק לישראל הוא
משפט אלאלי עקב:
(תלמוד פא. ה.)
(ב) ויהי דבר אלה
אשר התחנתי לפני
י' קרבים אל
אלהינו וימ' ויכלה
לעשות משפט עבדו
ובמשפט עמי ישראל
דבר יום כימות:
[עלמס א' טו.]
(ג) ובשנת השביעית
שבת שבתון ויהי
לארץ שבת ל'י
שדך לא תורע ויברך
לא תמור: [ויקרא כח. ו.]
(ד) אין אשר ה'
אלהך דרש אשר ה'
תמיד עני' ה' אלהיך
בה משיח השנה ועד
אחרית שנה:
(ה) [ויקרא יא. ב.]
(ו) תחלש תהא לבם
ראש חרשים ראשון
הוא לבם לחדש
השנה: [שמות כ. ב.]
(ז) והעברת שופר
תקיעה בחדש השביעי
בשעור לחרש ביום
הקצרים תעבירו שופר
בכל ארצכם:
[ויקרא כח. ב.]
(ח) ויבל הוא שנת
החמישים שנה תהיה
לבם לא תורע ולא
תקצרו את פקידתה
[לא תבצרו את עזרה:
[ויקרא כח. ב.]]

הנהגות וצינונים
(א) בבתי' נוסף דאמר
מ"ה ח"ל יובל. וביה
בילקוטי (לעיל ו:) ע"כ:
בבתי' נוסף דאמר דרש' עיי' שם דרש' עיי' שם דרש' עיי' שם
(ב) בבתי' נוסף שנת החמישים שנה מה ח"ל ואלא כפר נאמר וקדשתם את שנת החמישים שנה יכול
(והיא הנוסחה הנכונה דלאר' ויובל היא" דרש' אלא "שנת החמישים שנה" דרש' דק"ס, עיי' שם.) [ד' ציל ומואמר
(באה"ט):] (ס) [ציל שנה] (גליון) ובדפ"י תרמ"ב דלח"צ שנת ערבת: [1] נחמלה וצמחנין מניסין
בדפ"י א' קמין ומוניסן לתקופה מניסין וצמחנין משרי ומוולד תשרי ב' ה' וכו' נחמלה וצמחנין מניסין
וה"א היו יכולים וכו'. (רש"י, וכע"ז בבאה"ט.) ועיי' מרש"א וזכמת מנח: [2] ציל וצמחנין משרי (גמר)
שמחה מדעס"א, וביה בבחייתא לקמן: [3] [ציל צ"ח] (גליון): [4] ציל שאין בו השמחה אלא (רש"י):
[5] דיומא ושבויות גמר ויכפר על החיוב: [6] [ציל וצמחנין] (גליון): [7] דיומא זה שייך לקמן דף ט' צ"א:

למנח כול מקום (בינה שם). שנה צבאל חדש הוא אלא שכל חסד נחמלה החדש הם וכתיב כי חק כלומר חג ישראל
עושין צמחון חג דליתו קידוש החדש הרי הוא כמשפט ומשפט מוספת מוספת דכתיב מוספת מוספת מוספת מוספת
ממונות (סנהדרין לז:) [סנהדרין טו:] בי חסד. הוא יסמל כלל חסד קצ"ה לקטוע צמחון חסד והוא יום המשפט לקצ"ה
(תלמוד פא. ה.) **נכנס תחלה**. לפי הקצ"ה לקין. משפט עבד. ענה המלך (ע"י ב:). מתחילתה. מתחלת השנה מיו"כ
עשתי נפטרין ושדות חוזרות ועיין לא עבדו אלא מ"ט אלא ששנים אינה משמעת אלא נוספה דכתיב (דברים טו) מקד
שנים שנים שנים כל שנה ששנים ממין מ"ט (קדושין מ.). תקעו ב"ד בשופר בשבועי עבדיו וכו'. לא
השנה שלה יום הכפורים דוקטין צ"ד בשופר ונפטרין עשתי נפטרין ושדות חוזרות ונפטרין וכו' נחמלה שיהא יובל (ערבין
ב.). קראת דרור דיומא תלמוד טו (שבת קלא.).

[מכאן שייך ליה טו.] **ואי אחת מונה שנת החמישים ואחת**. שלא מתחיל למנות ו' שנים של שמיטה הנה בשנת הויבל
עשה שלא חסד מונה אחת לשנה ו' לשנה הנה אחריה נאז' כ"א שנים אלא לשנה חסד מונה אחת ושנה ו' שנים
אין מתחיל יובל הנה הלך ל' יהודה לא היו צלל יובל אלא מ"ט שנים נצרכין ב:). הוא שנה יובל ועולה נמי למנין שמיטה הנה (שם לג.). בחריץ ובקציר תשבויות. למע נזכר משרי וקציר יום מרסוטי אומרים על משרי של טרב
שפיעת הכנסת לצמיח וקציר של שמיטה הוא למנח שפיעת למנח שמוסיפין מחול על הקדש (ר"ה ט.) וכן משמע שש ימים חסד ויום השבע משמט ועצמה ו' הימים שמתחיל יום שנה שמתחיל וקציר אסור ואין צ"ל משרי
וקציר של שמיטה שהרי כבר נאמר (ויקרא כ.) שדך לא תורע וגו' וי"א שאינו מדבר אלא בשנת משרי וקציר רשום אף קציר רשום ילא קציר העומר שהוא מנה ודומה אל השנת נפטרין דא.

מוסיפין מחול על הקודש, תינה אי אחי כרעיק אצל אי אחי כר ישמעאל מניל.

אבל לע"ג אי"כ מאי מיייתי מועניתם, מה ענין ד' תוספות אלו זו לזו — תוספת שביעית בתחלתו וסופו דנפקא מבחריש וקציר וממעטין מיני יוצל מדכתיב "הוא", הוא בשעה שמוחר לעשות מלאכה, כגון ערצ שביעית או מלאי שביעית ויוצל, ועם האיסור הוא משום שמועלת המלאכה לשנה ז' האסורה, או שיוצא מפירות שגדלו בשעת איסור, וכל כיוצא בזה מותר בשבת לעשות מלאכה בערבי שבתות ויו"ט בעוד יום גדול לע"ג שהמלאכה עושה את עצמה אח"כ בשבת, כגון פוחקין מים לגנה בע"ש והיא מתמלאת והולכת כל השבת, ורחיים וגר וקדרה [שבת י"ח ע"א], וצירושלמי פ"ק דשבת [כ"ה] יליף היתר זה מדכתיב שבת ימים תעשה מעשיר וציום השביעי, קרי ד' גם ציום השביעי תעבוד, וכן מלאכה הנעשית בשבת באיסור מותרת למלאי שבת מן החורב, ילפינן [חולין קע"ו ע"א] מקרא קודש היא לכם [היא קודש] ואין מעשה קודש — והדין נותן לחלק בין שבת לשביעית דבין זה, דשבת תלויה בהשפעת בגוף שניות, והרי הוא נח עכ"פ לע"ג שהמלאכה נעשית מאלוהי סג, משא"כ בשביעית נקרא שבת הארץ, וכשיחורש ערצ שביעית הרי אין הארץ שובת בשביעית, ובשבת נמי למ"ד שביעית כלים דאורייתא מוצלל אשר אמרתי אליכם תשמרו, אין הכי נמי אסור ליתן בערצ שבת חטים לתוך ריחיים שתעמון בשבת [שבת שס] כיון שהשפעת תלויה בכלי, אלא לא קיי"ל הכי, ומשום מותר בשבת מה שאסור בשביעית, ואמנם מאן דל"ל בחריש ובקציר ומחיר תוספת שביעית, צ"ל למילף שבת שבתון משבת בראשית כמ"ש תוסי' סד"ה ור"ע, והיינו תוספת הנ"ל דמותר בשבת בראשית מהני קראי דלעיל. — ואמנם איכא תוספת אחר דילפינן מועניתם, והוא תוספת כל שהוא שמוסיפין מחול שעה קצרה על יום השבת בכניסתו וצליאתו, שהשעה בעצמה מחקדשת אפילו אינה מועיל לשבת כלל, כגון שרואה לעשות דבר לשעתו שאינו מתקיים בשבת כלל מ"מ השעה עצמה קודש, ומה לא מייירי בשמעתין כלל דזה לא מצינו למילף מבחריש ובקציר, ותוספת הנ"ל לא אחי מקרא דועניתם, וגם לא לריך קרא אשביעית דנכנס ויוצא ציו"ט של ר"ה (וא"כ) [דבא] צאתו זמן התוספת חיפוק ל"ה דאסור משום יו"ט, וגם לא הוה אפשר למעט יוצל מיני דיוצא ג"כ בר"ה וחיפוק ל"ה משום יו"ט — היות כן תימה דב מה מיייתי ל"ה ישמעאל מועניתם, וגם מה פריך לרע"ק ועניתם מה עבד ל"ה, ומה ענין זל"ז. וכבר עמד בזה בסי' טורי אצן והניח בקושי, וגם בפניי רמז קושי זו ולא הועיל כלום, ולא מנעתי לכותבו כי לפע"ד ביאירתי חומר הקושי ציו"ט — ומה תימה על דברי תוסי' במ"ק ד' ע"א ד"ה מה להלן וכו' ע"ש וז"ל סח.

עוד הקשו ס"ט מ"ט לא קאמר ר' ישמעאל ס"ל כהנא דע"ס ע"ס ציו"ט פ"א [ע"א], פ"ה דלע"ג דתנא דבי ר"י הכס לית לי כך גזירה שוב אלא יליף ענוי ענוי ע"ש, היינו דלא קיבל

ס"ל כרבי עקיבא מחברו ר' ישמעאל, ומוקי לי אשביעית גופי שלא יהי חרישת וקצירת עומר דוחה שביעית, אלא מספוחים שלא נחרש עבורם לוקחים וקולרים ע"י שמקדישים השדה כמ"כ תוסי' שם [במנחות], כן נ"ל לרמב"ם. אלא של"ע דפסק [ה' חמדין] ומוסיפין פ"ז ה"ן [קצירת עומר דוחה אפילו שבת, וכש"כ שביעית. ומיהו ילף מתקריב עיין ס"פ ר' ישמעאל במנחות [ע"ב ע"א].

והנה אחרי מתן תורה צ"י משפטים נאמרו לישראל כללים קצרים מכמה מלות, ועיין לשון רש"י חגיגה ו' ע"א ד"ה כללות נאמרו ציו"ט, ע"ש היעב, ורמב"ן כתב שטעם כמו שפושין לגר הבא להתגיייר שמודיעים לו קצת מלות בקצור, ושם [כ"ג י"א] נאמרה שמיטה ג"כ והשביעית תשמענה וגו' ואכלו אציוני עמך וגו' כן תעשה לכרמך ולזיתך, ומ"מ כל המלות שנאמרו שם כללותיהן בקצור נאמרו ופרטותיהן צבאור במקום אחר. ושיב אחר שחטאו בעגל ונתעבול הצרית הראשון ושוב נחרזה הקצ"ה בלוחות שניות, חזר צ"י תשא והחזיר אותן בכללות ממש שנאמרו צ"י משפטים בצרית הראשון, עיין פ' משפטים מושב שנים תזרע ארץ [כ"ג י"ד] עד ואל משה אמר עלה [כ"ד ח'], ועיין פ' תשא משמר לך [ל"ד י"א] עד כתב לך את הדברים האלה [שם כ"ז], תמלא צ"י פרשיות מה שכתוב בזה כתוב בזה ציו"ט שנינו לשון אצל לא שנינו ענין, וכן ביאר רמב"ן פ' בבר [כ"ה ח'] שאכתוב לקמן אי"ה — זה קושיא ל"ה ישמעאל, דצ"י משפטים הזכיר שמיטה בקצור וצ"י תשא אין זכר למו, ולרבי עקיבא א"ש דהיינו בחריש ובקציר תשבות, זה צרור בעה"ה.

והנה בספר ר"פ בבר ומצינו רש"י ורמב"ן [שם] דשמיטה נאמרו כללות ופרטות ציו"ט, פירוש, בכלל הוה בשעת כריתת ברית, בקצור, תשמענה ונעשה, ובלוחות שניות, בחריש ובקציר תשבות, ושוב בתוך מ' יום שהי בבר נאמרו לו פרטי שמיטה שצ"י בבר. ואי ס"ל לרע"ק כן, קשה איך מוכיח מה תוספת, הא אין כאן ייתור אלא שהוא כלל קצר שנתבאר אח"כ בפרט, וכמו דכתיב במשפטים ואכלו אציוני עמך לע"ג דכתיב כן צ"י בבר ואין כאן קושיא.

וצריך לומר רע"ק לא ס"ל כמ"כ רש"י בשם ת"כ הנ"ל, אך כמ"כ רמב"ן שם בפירוש השני, דכל פ' בבר הכל נאמר עם הכללים ועם כריתות הצרית אחר לוחות שניות לא צ"י יום בבר סיני ע"ש באריכות ומתק לשונו, וא"כ כיון שצממנו א"י נאמרו כל פ' בבר עם בחריש ובקציר, שפיר קשי למי נאמר, וע"כ אחי לתוספת. והשתא י"ל דרמב"ם סמך על סוגי דמ"ק דבזמן הזה ליכא תוספות דאורייתא, מ"מ בפירוש דבחריש ובקציר הלכה כר"ע נגד ר' ישמעאל דקאי אשמיטה ולא אקצירת עומר, אך לא לרבות תוספת שביעית אלא כהנא דח"כ, דהוה כלל, והפרט נאמר צ"י יום, נמלא אין בכלל אלא מלות עשה דשביעית ובהרמב"ם, כנלע"ד קרוב לאמת בעה"ה.

ור' ישמעאל מוסיפין מחול על הקודש מניל. פירוש, הקושיא תסוב על הברייתא דקאמר ואל תתמה שהרי

ובספר, ח"י ב"מ ע"א ע"ב ד"ה והרמב"ם, וח"י חולין קי"ד ע"ב ד"ה והרי. סח) וכן הקשה בקיצור בקובץ תשובות ח"ס סי' י"ט ד"ה וביותר. טט) עיין טורי אבן.

סז) סברא זו כתב מרן ז"ל כמה פעמים, ראה שו"ת אורח סי' ס"ז (הראשון) ד"ה תו הקשה, סי' פ"ד ד"ה אבל, סי' ר"א ד"ה וכן, הו"מ סי' קפ"ה ד"ה אך עומד, ח"ז סי' כ"ד ד"ה ועוד היינו, סי' כ"ה ד"ה וממילא, שו"ת אה"ע ח"ב סי' נ' ד"ה והנה, ח"י שבת ק"ג ע"א ד"ה

לענוי של יום וכנ"ל, צינחתו תוספת כל שהוא מני"ל ומסיק
מסיפא דקרא דעד ועד בכלל כפירש"י, ומדידעין צינחתו תוספת
כל שהוא ליה"כ ולכל יו"ט מחשבתו שבתכס, ה"כ בכניסה, דמה
לי כניסה ומה לי יציאה. נמלא מרומם צהאי קרא צ' מיני תוספת,
א' תוספת ענוי המועיל ליה"כ וילפין מיני' [תו תוספת] שביעית
המועיל לשביעית, ומיכו מלאכה דשבת ויו"ט ליכא למולף כנ"ל,
דאינו ענין [לכאן] כיון דלאווי על שביחת הגוף והרי הגוף שובת
ונה, ועוד מקרא נפקא לן להיתר, ועוד מסיפא ילפין תוספת כ"ש
לכל שבתות ויו"ט צין בכניסה וצין צינחתו (ומתוספת יציאה דהיינו
בקציר נדבר לקמן א"י) דלענין תוספת כ"ש מה לי כניסה מה
לי יציאה. והשתא פריך שפיר לר"ע ועניתם למה לי, כיון דהך
תוספת דנפקא מועניתם כבר נדע מצהריש — ומשני דליטערך
לר"ח צ"ר מדפתי.

ולפי"ז נ"ל לרבי עקיבא אע"ג דרישא דקרא מוקי לי' לר"ח
בר רב מדפתי, משום דלתוספת ענוי המועיל צויה"כ
לא לריך דמק"ו מהריש דשביעית נפקא, מ"מ סופיה דקרא
מערב עד ערב לתוספת כ"ש דכל ימי שביעות דריש ר"ע ג"כ,
וכיון דאיכא קרא צינחתו ה"כ בכניסה דאין לחלק ציניהם, נמלא
לר"ע הכל דאורייתא, תוספת ענוי ששעור בכניסתו מצהריש,
ותוספת מלאכה דיוה"כ וכל יום עוב כ"ש מערב עד ערב,
ואכילת ערב יוה"כ מועניתם כרז חייל בר רב ע"א. וכן הנה דברי
הרי"ף דפסק הכל דאורייתא, ולהג"ל א"ש דפסק כר"ע מחברו.

גם דברי תוס' ביאה נכונים שכתבו דתוספת ענוי יש לו שיעור
אע"ג דמזוחר דאין שיעור לתוספת, היינו שארי תוספיות
אבל תוספת ענוי בכניסת יוה"כ יש לו שיעור כנ"ל.

ובזה א"ש נמי דקאמר החסם הני נשי אכלו ושתי עד שחשכה, ולא
נאמר נמי עבדי עבדתא — בשלמא הא לא קשי' מאי
שנא יוה"כ דנקט ולא נקט כל שבתות השנה עבדי עבדתא, י"ל
אין נשים מחזירות על תוספת מלאכה דשאר שבתות משום דזוכ
מ"ע שהזמן גרמא דפעיירי נשים ע"ב, אבל ממלאכה דיוה"כ קשה,
דהא צפ"צ דסוכה [כ"ח ע"ג] דמפקי מהאזרח דיוה"כ דנשים
חייבות בתוספת ענוי בודאי ה"כ בתוספת מלאכה דכתיב צהאי
קרא [ויקרא ע"ז כ"ט] תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו
האזרח והגר הגר דכוכס, וא"כ אמלאכה נמי קאי רצוי דהאזרח,
וא"כ מ"ט לא נקט עבדי עבדתא. אע"כ לתוספת מלאכה אין

הגז"ש לאזכרת ענוי, אצל גוף הדרש ע"ס על עצמותו של יום
חייב ולא על התוספת שפיר חית לי, ולפירש"י שם פ"א [ע"ג
ד"ה וחנה דע"ס] להך חנה פשיטא תוספת ענוי מדליטערך
למעטיו בכתר, א"כ לימא ר' ישמעאל הכי ס"ל.

וגם יש לדקדק כד מצינו שפיר לא נתיישב קושית הש"ס
בסתירת משמעות הקרא דכתיב בתשעה לומר שמתחיל
בבר מנו, וא"כ איך כתב בערב והלא מתחיל קודם הערב,
וזכר ה"י עיקר קושי' הש"ס וכי צ"ע מתענים. ותו אחר שהנחנו
שמתחיל צ"ע קודם ערב איך צהאי פסוק ע"מנו אחר מערב
עד ערב משמע ולא קודם ערב. וגם מה שהרעישו שבתות מ"ק
[ד' ע"א ד"ה מה] פשיטא להו ולכל הפוסקים דתוספת זה אין
לו שיעור, וצ"כ פ' המציא [ל' ע"א ד"ה דהא] הוכיחו תוס'
דעל כרחק יש לו שיעור דבודאי הני נשי לא אכלו עד צין השמשות
ממש ע"ש. עוד [קשה] מה שנדחקו האחרונים על מ"ש אין לי
אלא בכניסתו צינחתו מנין, מהיכי תיתי לחלק צין כניסה ליציאה
הדרבא יציאה חמור עפי שכבר איקבע קדושה.

וליישב כל ה"ל נקדים מה שהאירו עיני מן השמים ומקום
הניחו לי להתגדר בו בצוה"י — דהך עינוי דכניסת
יום הכיפורים ר"ל שיתחיל לפרוש מאכילה ושתייה שעה מסוימת
קודם הלילה כדאי שיהיה ליום כשהוא מעונה, וכשחלם אורב
עד הלילה ממש נמלא נכנס להיות ככרם מליאה ונפש שביעה,
אבל כשמפסיק שעה קודם, נכנס כשהוא מעונה, והשתא צהאי
זמן התוספת אינו מעונה עדיין בע"מנו, אלא הוא פרישה המועיל
שיתחיל הענוי בערב מיד עם כניסת היום ע, עיין נדרים פ' ע"ג
יוה"כ ידע עינוי. והשתא א"ש, צ"ע לחדש מתחיל להתענות
באופן שמתחיל הענוי בערב, ומיושב קרא שפיר, אצל כשאורב
צהאי הזמן מועיל לו האכילה בכמו שעה צהאי הלילה והוא
ממש כחרישה של ערב שביעית שיהיה לשביעית, והשתא א"ש
דכתבה חזרה מערב עד ערב, שהענוי אינו מתחיל אלא מערב
אחר שעת התוספת, ומש"ה לא הו"מ למימר ור' ישמעאל נפקא
לי מטעם, דמהם לא מוכח אלא תוספת כל שבו וכנ"ל, אצל
להתחיל תוספת ענוי כשיעור שירגיש התענית בתחלת הלילה,
לא נשמע, ולא הוה דומיא דתוספת שביעית ויוצא, מש"ה מייחי
מועניתם.

והא דקאמר אין לי אלא בכניסתו, לאו דוקא, דמה לי כניסה
או יציאה, אך ה"ק אין לי אלא בכניסה משום דמועיל

שישבות מדבר המבטל עינוי בכניסת הלילה, וקשה לי' שפיר [וכי בתשעה
מתענין] והוצרך לומר כל האוכל ושותה בט' וכו', ויש להסביר הענין
בטוב בעוה"י עפ"מ מג"א ס' תקס"ז סק"ח בענין בליעת רוק, ובגליון
ש"ע העליתי להכריע דבלי' יה"כ שטעם אוכלין ומשקים בפיו לא יבלע
רוק, דלא גרע מאוכלין שאינן ראויין לאכילה דאסור מיתה, משא"כ
ביום דה"ל רוק תפל אינו בגדר אכילה כלל כפרש"י בשבת ע"ב ע"א
ד"ה ואביי ע"ש, והנה ידוע דמנחת בליעת רוק לשעה קטנה הוא עינוי
יותר מנעילת סנדל וכדומה, וא"כ אם אוכל ושותה בט' הרי נאסר
בבליעת רוק מיד והרי הוא מעונה מיד בט' לחדש בערב. — ועז"ש,
ובחי' יומא, פ"ח ב', ד"ה והנה.

ע"א עיין בהערה הקודמת.

ע"ב עיין שו"ת כתב סופר חאו"ח סי' ג' וסי' קי"ד.

ע' ובחי' סוגיות (ירושלים תרנ"ג) בסוגי' דחצי שיעור, (ס"ז ג')
ד"ה אי, (והוצתק בחי' יומא, ע"ו ריש טור ב') כ' בזה: , ובזה יש
ליישוב דברי חייא בר רב מדפתי שהרבה הט"ז להקשות על דבריו רס"י
תר"ד ע"ש באורך ובכל המפורשים. ולפע"ד לא נעלם מחייא בר רב
ד"ל בתשעה לחודש בערב, כמו בערב תאכלו מצות, ומיהו הכא כתיב
ועניתם את נפשותיכם בט' לחדש בערב, ואי אפשר שיעונה בערב
אלא אם כן אינו אוכל כל היום ואז יהי' מעונה בערב בכניסת הלילה,
והלא אח"כ כתיב מערב עד ערב תשבתו שבתכם, ואלו ה"י כתיב מערב
עד ערב תעונה ה"י נכון כנ"ל, שלא יאכל כל יום הט' ויהי' מעונה
בכניסת ליל יה"כ ויהי' מעונה מערב עד ערב, אבל השתא לא כתיב
תעונה אלא תשבתו שבתכם, ופי' רמב"ם הג"ל פ"א משביתת עשור
ה"ד דפירושו שישבותו מכל דבר המבטל עינוי, והיינו מערב לא יאכל
שלא יושבת ויבטל העינוי שלו ביום שלאחריו, אבל בט' אינו מצוה

נריך לאכול שיעור כותבת בתוך אכילת פרס, ושאינו משאר שבתות וימים טובים דמזוה לאכול והיו צרכים או צרכינה*, אכל כלן דנפקא לן מעינוי דיום הכיפורים, נריך להיות ההיפוך מיום הכיפורים*, כן נראה לענ"ד*.

[טז] והנה מצוה עוד דציוס הכיפורים לכולי עלמא מחוייבים להוסיף מחול על הקודש צין מלפניו וצין לאחריו. ויש שיטות דכלל שבת ויום טוב תוספת הוא מן התורה [עין רי"ף ריש יומא 277], ויש שיטות דוקא ציוס הכיפורים אסור תוספת צין צמלכה צין צעינוי*, ושיטת הר"מ כאן פ"א ה"ו דאף ציוס הכיפורים דוקא תוספת עינוי אסור מן התורה ולא מלאכה*. ולצד שיטות אלו נריך אריכות גדולה צסוגיא דיומא פ"א ע"ב וראש השנה ט' ע"א, ועין צצית יוסף סי' רס"א וצלחם משנה כאן פ"א ה"ו וצפני יהושע צר"ה שם וצקונטרס תוספת יוה"כ

תוספת יוה"כ

בשולי המנחה

יומא שם. והנה צכל ימי הקודש יתצאר צעוהש"ת כל אחד צמקומו²⁸³, וכאן לא הציא הרצ המחצר כלל דין זה.

תוספת בנשים

והנה תוספת זו גם נשים חייבות, וזה מצוה להדיא צסוכה כ"ח ע"ב דהאזרח מרצי נשים שחייבות צתוספת. והנה לכאורה להסוברים צצכל יום קודש חייבים צתוספת מהלימוד משצתו וכו', אפשר דצשום תוספת אין הנשים חייבות כי לא מצינו ריצוי לחיוב רק גצי יום הכיפורים דאיכא ריצוי דהאזרח, או לדעת הטור כפי הנראה מצית יוסף סי' רס"א [ד"ה ומ"ש וזמנו] דלית ליה תוספת לשבת ויום טוב רק ציוס הכיפורים צסי' תר"ח חית ליה תוספת אף לענין מלאכה, וא"כ נשים פטורות דלית שום ריצוי דהאזרח כי האזרח גצי עינוי כתיב, וכן הוא צלשון הגמרא צסוכה שם לא נצרכה אלא לתוספת עינוי סלקא דעתך דאימעט מעונש ומאזהרה אמעטי נמי מתוספת כתב האזרח, נראה דוקא

כן נראה לענ"ד. וכן נקטו עוד אחרונים²⁶⁹. אמנם מדברי הט"ז²⁷⁰ שהקשה מדוע לא נאמר בתורה 'ואכלתם ביום התשיעי', מבואר שלא כדברי רבינו, שלדברי רבינו לא היה יכול לכתוב כן, כיון שהיה משמע שדי באכילת כזית כשאר אכילות שבתורה²⁷¹. וכן מבואר בכתב סופר²⁷².

והנה דברי רבינו אמורים לפי מה שנקט ששיעור ביטול העינוי ביום הכפורים הוא בכותבת, וכן מפורש בריב"ש²⁷³. אולם לדעת הסובר²⁷⁴ ששיעור ביטול העינוי ביום הכפורים הוא בכזית²⁷⁵, י"ל שגם שיעור אכילה בעיוה"כ הוא בכזית²⁷⁶.

ויש שיטות דוקא ביום הכיפורים אסור תוספת בין במלאכה בין בעינוי. להלן²⁷⁸ הביא רבינו, שכן נקט הבית יוסף בדעת הטור. אולם יש שכתב, שגם להטור יש תוספת בשבתות וימים טובים, אלא שבזה חלוק דין תוספת יוה"כ מתוספת שבת ויו"ט אליבא דהטור, שביוה"כ יש מצוה וחיוב להוסיף מחול על הקודש, משא"כ בשבתות ויו"ט שאינו מצוה אלא שאם הוסיף חל עליו קדושת שבת ויו"ט²⁷⁹.

דוקא תוספת עינוי אסור מן התורה ולא מלאכה. כ"כ המגיד משנה²⁸⁰ ועוד אחרונים²⁸¹ בדעת הרמב"ם²⁸². אולם

נג שדן ליישב את המנהג שנוהגים לאכול כל היום צימוקים וכדו' [מהרי"ל דיסקין (עמוד אש עמ' צג), הסבא מקלם (ארחות רבינו ח"ב עמ' קצט)], אע"ג שאין בזה ככותבת בכדי אכילת פרס, דמ"מ יש בזה קצת מצוה אפילו להסוברים שאין חצי שיעור במצוות עשה, דעכ"פ אחר שאכל כשיעור מהני גם בפחות משיעור כיון שמועיל קצת להקל העינוי. וע"ע הלכות חג בחג ימים נוראים פכ"א אות ה הערה 13. 273. סי' רפז, ע"ש שהביא כן בשם הרא"ה, וע"ע במג"א סי' תקסח סק"ב. ועפ"י כתב המרחשת סי' יד, שחולה שאוכל כשיעורים נחשב מתענה ויכול לעלות לתורה אפילו במנחה, ע"ש שתמה על רעק"א בשו"ת קמא סי' כד שהסתפק בזה. 274. תורת רפאל או"ח סי' קה. 275. ועי' הררי קודש על מקראי קודש ימים נוראים סו"ס לו שתמה, שלדבריו חולה שדי לו בשיעורים של פחות מכזית יהיה אסור לו לאכול שיעורים של פחות מכותבת. 276. מנחת מוסף. 277. וכן נקטו בתוס' כתובות מז, א ד"ה דמסר, רא"ש יומא פ"ח סי' ח וברכות פ"ד סי' ו, הגהות מיימוניות הל' שביתת עשור פ"א ה"ו, ח"י הרא"ה פקודת הלויים ברכות כז, א, ריטב"א ברכות שם, ועוד. 278. ד"ה והנה. 279. משנת יעבץ מועדים סי' נט אות ד. 280. ע"ד הרמב"ם שם. 281. בי"ח או"ח סי' תרד ד"ה ומ"ש כאילו, ביאור הגר"א או"ח סי' רסא ס"ב, ועוד. 282. ועי' ביאור הגר"א שם שכתב שגם תוס' בר"ה ס"ל כהרמב"ם, אולם עי' בביאור הלכה סי' רסא שם שתמה עליו. 283. ראה מצוה יט אות ט, מצוה שיז אות ג ומצוה שכג

הטעם שכתב רבינו יונה²⁶¹ שמצות אכילה בעיוה"כ היא תמורת סעודת יו"ט של יוה"כ שא"א לאוכלו מחמת התענית, והרי אם היה אפשר לאכול ביוה"כ ודאי היו צריכים לחם משנה כדאי במכילתא²⁶² שביוה"כ לא ירד מן²⁶³.

ויש שכתב, שכל דברי רבינו שאין צריך פת הוא משום שסובר שמצות אכילה בעיוה"כ היא משום קדושת היום בעצמו, ולכן יש לדמותו לפורים, אולם להסוברים²⁶⁴ שמצות האכילה היא כדי שנכין עצמנו לתענית יום הכפורים צריך לאכול פת או שאר מידי דמיון ואינו יוצא בשאר דברים²⁶⁵.

ושאני משאר שבתות וימים טובים דמצוה לאכול והיו בכזית או בכביצה. אולם יש שכתב, שאף בשבת חייב לאכול ככותבת, דכיון שביוה"כ חזינן שרק בככותבת נחשב שאינו מתענה, א"כ בשבת שאסור להתענות ה"נ שהחיוב הוא לאכול לפחות ככותבת, דבלא"ה חשיב מתענה²⁶⁶.

צריך להיות ההיפוך מיום הכיפורים. יש שציידד עפ"י דברי רבינו, שגם האוכל בערב יום הכפורים באופן שלא כדרך הנאתו יוצא יד"ח, והוא עפ"י מה שכתב השאגת אריה²⁶⁷ שביום הכפורים חייב אפילו כשאכל שלא כדרך הנאתו, וממילא גם מצות האכילה דעיוה"כ יוצא באופן זה²⁶⁸.

(סז-א). וכן הביא ברוח חיים (להגר"ח פלאג"י) סי' תרד סק"ב שכן נהגו באשכנז, אולם הוסיף ש'אין כן מנהגו'. 261. שערי תשובה שער ד אות ט. 262. בשלח פרשה ה. 263. קיצור הלכות מועדים (דבליצקי) ימים נוראים דיני ערב יו"כ הערה לו. וכע"י בשבט הקהתי ח"ב סי' ר. וע"ע שו"ת שיח יצחק סי' רצא. וראה עוד בתורת היולדת (מהדו"ב) פרק מט הערה יא בשם הגר"ח פ' שיינברג שלפי דברי רבינו יונה אלו אין מקיימים מצות אכילה דעיוכ"פ ע"י עירוי דרך הוריד. 264. רש"י ברכות ח, ב ד"ה מעלה, רא"ש יומא פ"ח סי' כב, טור או"ח סי' תרד. 265. שדי חמד אסיפת דינים מערכת יוה"כ סי' א אות ג, ע"ש שכתב שיש להחמיר בזה, וכ"כ באלף המגן סי' תרד ס"ק מב. 266. באר יצחק אה"ע סי' ב. 267. סי' עו. 268. מנחת אלעזר ח"א סי' מט. והוסיף שם שכמו"כ כיון שביוה"כ האיסור הוא על כל כותבת וכותבת, ה"ה בעיוה"כ האכילה היא מצוה בכל מה שמוסיף, ולא רק הכותבת הראשונה. 269. שו"ת שיח יצחק סי' רצא. ובמשנה שכיר ח"ב סי' קסח אות ט כתב עפ"י דברי רבינו שבכל עת שאוכל בעיוה"כ לא תהא האכילה פחות מכותבת. 270. סי' תרד סק"א. 271. מנחת פתים או"ח סי' תרד, קצה המטה אות כח. ועי' שדי חמד שם. 272. או"ח סי' קיד, שכתב שמי שהיה אנוס ולא היה יכול לאכול בעיו"כ עד זמן תוספת יו"כ, שיאכל פחות מכותבת יותר מכדי אכילת פרס, כיון שבתוספת יו"כ ליכא איסור חצי שיעור, ע"ש, ומבואר שיוצא בזה ידי מצות אכילת ערב יוה"כ. ועי' מועדים וזמנים ח"א סי'

לתוספת עינוי אצל תוספת מלאכה אין לנו שום ריבוי*, א"כ להשיטות הנ"ל אף דבכל יום קודש תוספת דאורייתא מ"מ נשים פטורות*, והנה לצרר דברים אלו צריך אריכות גדולה וצאתי רק לעורר.

והנה תוספת זו, עיין במס' ר"ה ט' ע"א ד"ה ורבי עקיבא וצרא"ש יומא [פ"ח סי' ח'] דאינו ידוע שיעור. והר"ן שם [ב' ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה ת"ר וענינם] כתב דמהשקיעה ראשונה זמן תוספת אם רצה להוסיף אפילו כל שהוא, אך מזמן שהוא מול צודאי ולא זין השמשות, כי בללו הכי הוי ספק ולא משום תוספת, ועיין תוס' צ"ה שם ופסחים נ"ד ע"ז ד"ה ללו.

שיעור
התוספת

ועיין ר"ן צצלה פרק המציא [ט"ז ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה תנן] שכתב, הא דצריך להוסיף קודם זין השמשות הוא למאן דאמר ספיקא דאורייתא מן המורה לחומרא, א"כ אין צריך ריבוי לצין השמשות על כן צריך להוסיף מקודם, ע"ש. נראה מדבריו דלדעת הר"מ [פ"ט מטומאת מת ה"ב] אין צריך להוסיף קודם זין השמשות, כי צצין השמשות עצמו יכול להוסיף, כי מותר מן המורה צעשיית מלאכה זין השמשות דספיקא דאורייתא רק מדרבנן לחומרא*, מ"מ צמוצי יום הכיפורים נראה דאף להר"מ צריך להוסיף מודאי לילה, כי זין השמשות דאפוקי יומא ממיר דאיכצע איסורא³⁰⁰ ואף לשיטת הר"מ ספיקא לחומרא*,

בשולי המנחה

מ"ע שהזמן גרמא²⁹⁵. נראה מדבריו דלדעת הר"מ וכו', דספיקא דאורייתא רק מדרבנן לחומרא. וכן הבינו בכוונת הר"ן עוד אחרונים²⁹⁶. אולם יש שהקשה על הר"ן, שכל זה נכון רק לענין תוספת מלאכה, אבל לענין תוספת עינוי, שבזה מיידי הר"ן שם, גם להרמב"ם התוספת היא קודם בין השמשות שהרי נלמד מקרא ד'בתשעה לחודש' דהיינו שיתחיל מבעוד יום²⁹⁷.

ויש שהקשה על הר"ן, דאף להרמב"ם סו"ס כיון שמדרבנן ספיקא לחומרא נמצא שלא הוסיף מחול על הקודש, וע"כ דמוכח מהר"ן שס"ל שיוצא מה"ת בדבר שאסור רק מדרבנן, ומשום כך נחשב שמן התורה הוסיף מחול על הקודש²⁹⁸.

ויש שכתב, שכל מה שסובר הרמב"ם שספיקא דאורייתא מה"ת לקולא הוא רק בספק המזדמן, משא"כ בספק בין השמשות שהוא ספק קבוע תמיד על כל העולם גם הרמב"ם מודה שמה"ת הוא לחומרא²⁹⁹.

ואף לשיטת הר"מ ספיקא לחומרא. וכ"כ עוד אחרונים³⁰¹. ואמנם הוא דוחק גדול לומר שבתחילת היום התוספת היא בבין השמשות עצמו, ואילו בסוף היום התוספת היא אחר בין השמשות, וע"כ י"ל שגם בסוף היום משכח"ל שהתוספת תהיה בבין השמשות עצמו, והוא בקטן שהגדיל במוצאי יוה"כ שחייב בתוספת יוה"כ³⁰², ומ"מ לגביו אינו נחשב איקבע איסורא כיון שלא היה גדול ביוה"כ עצמו³⁰³.

חייבות משום שהוקש שמור לזכור, משא"כ תוספת שהוא לאחר היום. ועוד העיר שיישוב זה יהני רק לתוס' שבת ולא לתוס' יו"ט. ²⁹³. פני יהושע ביצה ל, א, הו"ד לעיל. ²⁹⁴. כתב סופר שם. אמנם בחלקת יואב או"ח סי' ל' ובהגהות למנ"ח כאן כתב, שתוספת הוא מ"ע שבקום ועשה משום שהוא דין שצריך לקבל עליו תוספת. ²⁹⁵. דברי יחזקאל סי' מה אות ה, שרידי אש קידושין יז, א. וראה יישובים נוספים בבית יצחק יו"ד ח"ב סי' קעג אות ה. ²⁹⁶. פרי חדש או"ח סי' תרח סוף ס"א, יהודה יעלה ח"ב סי' קלד אות א, תורת חיים שם ד"ה ומצאתי, ערך השלחן יו"ד סי' סב אות ו, מועדי ה' על הסמ"ג סוף עשה לב (סד-א). ²⁹⁷. פרי חדש שם. וע"ע פרי מגדים או"ח סי' רסא א"א סק"ח [וכן בס' תרח א"א סק"ב, וראש יוסף שבת לד, א ד"ה ספק, ותיבת גמא ריש ויקהל] שכתב נמי כהר"ן שלהרמב"ם שספיקא מה"ת לקולא, תוספת שבת היא בין השמשות עצמו, ויישב בזה השמטת הרמב"ם דין תוספת שבת ויו"ט, ע"ש, אולם מ"מ הדגיש שכל זה הוא בתוספת מלאכה אבל תוספת עינוי של יוה"כ בעינן ודאי יום וכהפ"ח. אמנם ע"ע נחל איתן ה' שבת פ"ה ה"ג שדחה דברי הפמ"ג. ²⁹⁸. תורת חיים שם. ²⁹⁹. מלא הרועים ערך ספיקא דאורייתא אות כ. ³⁰⁰. עפ"י תוס' כריתות יז, ב ד"ה מדסיפא. ³⁰¹. ישועות יעקב או"ח סי' תרח סק"א, מלא הרועים ערך תוספת שבת אות ז, ובהגהותיו ליומא פא, א. ³⁰². ראה על כך בדברי רבינו להלן אות יז ובשולי המנחה שם. ³⁰³. ישועות יעקב שם.

הרדב"ז²⁸⁴ כתב, שאף תוספת מלאכה אסורה מן התורה להרמב"ם, ולא רק ביום הכפורים אלא אף בכל שבת ויו"ט²⁸⁵. אבל תוספת מלאכה אין לנו שום ריבוי. ובזה יש ליישב דברי הפמ"ג²⁸⁶, שכתב בטעם הדבר שנשים חייבות בתוספת יוה"כ כיון דהיוה"כ גופיה שייך בנשים, והקשו האחרונים²⁸⁷ הלא בגמ' למדו זאת מ'האזרח', וי"ל שמהאזרח' למדים רק תוספת עינוי, ולזה הוצרך הפמ"ג טעם נוסף לתוספת מלאכה ביוה"כ²⁸⁸.

אף דבכל יום קודש תוספת דאורייתא מ"מ נשים פטורות. וכן נקטו כמה אחרונים²⁸⁹. אכן כבר ציינו אחרונים, שבתוס' כתובות²⁹⁰ מבוואר שנשים חייבות בתוספת שבת ויו"ט²⁹¹. ובטעם הדבר יש שכתבו שבתוספת שבת חייבות משום שכל מ"ע של שבת נשים חייבות בו מהיקש זכור ושמור, ואפילו בג' סעודות²⁹². ובאופן אחר י"ל, עפ"י מש"כ אחרונים²⁹³ שכל מה שנשים פטורות במ"ע שהזמן גרמא הוא דוקא במצוות שענינם קום ועשה, משא"כ באיסור עשה דתוספת שבת שהוא כשב ואל תעשה דהו"ל כל"ת שנשים חייבות בו²⁹⁴.

ויש שכתבו, שתוספת שבת אינו מ"ע שהזמן גרמא, משום שאין התוספת חלק מגוף היום הבא כדי שנאמר שהזמן הוא הסיבה המחייבת, אלא הוא דין בפני עצמו שצריך להוסיף מהחול על הקודש, ומה שיש זמן לקיום המצוה הוא משום שהיו"ט תלוי בזמן, אבל לא מחמת עצמותו, ולכן אינו נחשב

אות ב. ²⁸⁴. ח"ה סי' קיג (אלף תפ"ו) וסי' רסח (אלף תרל"א). ²⁸⁵. וכן הסכימו בדעת הרמב"ם בשו"ת זרע אמת ח"א סי' לג, ראש יוסף (אישקאפה) או"ח ה' יוה"כ (קג-ב) ושיח יצחק יומא פא, ב ד"ה הא כיצד. ועי' פרי חדש או"ח סי' תרח ס"א שנקט נמי שלהרמב"ם יש תוספת גם לענין מלאכה וגם לענין כל שבת ויו"ט, אלא שבזה חלוקים הם, שתוספת שבת ויו"ט ותוספת מלאכה דיוה"כ נכללו בבין השמשות כיון שס"ל להרמב"ם שספק מה"ת לקולא, משא"כ תוספת עינוי שצריך להוסיף קודם בין השמשות כיון שנלמד מ'בתשעה לחודש' דבעינן דוקא שיתחיל מבעוד יום. ²⁸⁶. או"ח סי' תרח משב"ז סק"א. ²⁸⁷. כתב סופר או"ח סי' נו, פרי צדיק קונטרס שביתת שבת אות ז ד"ה וראיתי (מח-ג). ²⁸⁸. דעת תורה או"ח סי' תרח ס"ב. ²⁸⁹. יד אליהו כתבים, מערכת מ' אות כ' ד"ה ונ"ל (סד-ד), הגהות רבי מרדכי אליעזר קאוונער לשבת לד, א (נדפס בסו"ס קרני ראם פסחים), שו"ת רשב"ן או"ח סי' קמח (קיג-א), וכן צידד בשפ"א ר"ה ט, א ד"ה ורע"ק. ²⁹⁰. מז, א ד"ה דמסר. ²⁹¹. כתב סופר או"ח סי' נו, תורת חיים (סופר) או"ח סי' רסא סק"י ד"ה וראיתי (פב-א), בית יצחק יו"ד ח"א סי' צד אות יא. ועי' שו"ת התעוררות תשובה ח"ד סי' מד שאכן תמה על התוס' שהרי תוספת היא מ"ע שהזמן גרמא. ²⁹². פרי מגדים או"ח סי' תרח משב"ז סק"א, שפת אמת שם. ועי' כתב סופר שם שהעיר, שטפי היה לפמ"ג להביא מהא דסי' רצו ס"ח שנשים חייבות בהבדלה, דמהא דחייבות בג' סעודות יש לדחות שדוקא במצוות היום

להתירו לישא אחרת נחא ליה להרמ"א בלי פקפוק ומיושב קושית הב"ש.

הדרינן לדינא דאפילו בזינתה מותר על ידי זיכוי הגט להנשא אחרת, ובפרט כנ"ד דאמרה מה לי בדייני ישראל הוי ממש ככופרת בדת ישראל ח"ו, אבל א"צ לזה וכמש"ל.

ואף דבאם מוחית במפורש י"ל דאינו יכול לזכות לה על ידי אחר, כי אף שהרא"ם כתשו' סימן ס"ז כתב דגם בצוותת שאינה רוצה בגירושין, מ"מ האמת שזכות הוא לה משום תיקון הנפש, מ"מ כבר סתר לנכון הרד"ך כתשוכה בית ט' חדר י"ב, מ"מ כנ"ד באמירתא מה לי בדייני ישראל י"ל דאינה רוצה בטורח ובכזיון לעמוד לפני דיני ישראל, אבל בגוף הגירושין שע"י זכיית אחר אינה מוחית, ואפשר אם היה שואלין אותה אם מתרצית בזה היתה מסכמת, ומה גם י"ל דחכמי איסטרייך דנהגו לזכות לה גט ס"ל גם כן דמעיקר הדין הדעת נוטה דככה"ג לא גזר רגמ"ה אלא משום חששא פקפוק בעלמא נהגו להחמיר ובדרך מהיות טוב אל תקרא רע כיון דס"ל דמהני הזכוי, ואפשר היכי דמוחית במפורש כיון דאי אפשר בתקנתא דזכוי מודו דאוקמא אדינא להתירו לישא אחרת"י.

ועכ"פ כיון דהרמ"א כתב דכמקום דאין מנהג אין להחמיר, ולגבי זה במוחית במפורש אפשר דליכא מנהג מבורר להחמיר די"ל דהמנהג ג"כ רק לרווחא דמילתא אבל לא היכי דלא אפשר בכך, לזה כנ"ד אם מבורר שמופקרת לנכרים לזנות דיש להתיר לו לישא אחרת עליה ע"י זיכוי הגט לה, ומ"מ טוב לענ"ד שלאחר הזיכוי יחזור ויקח הגט מיד הזוכה וימסור לו שנית לשוי"י להולכה בכל עת ומקום שימצא אותה כנלע"ד בעה"ת:

מיד ומהיכן ראה הר"ן דהרי"ף לא ס"ל כן בזכוי, והרי הרמב"ם בפ"ו מהלכות עבדים (ה"א) חילק כן להדיא בין תן לזכוי ולמה לא רצה הר"ן לומר דהרמב"ם הלך בשיטת הרי"ף רבו, וכן ראיתי בתשו' הרא"ם סימן ס"ז שכ"כ בדעת הרי"ף אלא דהמהרי"ק (שורש קמ"א) למד דהרי"ף ס"ל הכי ג"כ בזכוי כיון דהרי"ף כתב ומשכחת זכייה כה"ג וכו' גרסינן ביבמות (דף ק"ח ע"ב) המזכה גט לאשתו במקום קטטה וכו' מדהביא הרי"ף המימרות הללו שם משמע דבא לארוויי דגם בהמזכה האיכעזי רק במטא לידה והוא חזר מקודם, וזהו רק דקדוק קלוש מאוד, אלא דלכתחילה בוודאי חלילה לנו להקל נגד המהרי"ק, ובפרט שכתשו' הר"ן סימן מ"ז כתב במפורש בשם רבינו פרץ דבזכוי בעינן מטא לידה, אבל מ"מ לענין היתירא ידידה דהוי רק לחומרא בעלמא מה"ת לחוש כ"כ.

והכי דייקא לי לישנא דמהרא"י בפסקיו סימן מ"ד וז"ל מי שנתנו גט לאשתו משומדת כשרוצה לישא אחרת כמנהג איסטרייך לפי דעתי המנהג שאין צריך גט אחר אם חוזרת לדת ישראל עכ"ל, משמע דזהו וודאי המנהג נכון להתירו לישא אשה אחרת, דהוסיף לפי דעתו לדרון מסברא דמהני ג"כ לדידה שלא להצטרך לגט אחר.

ולענ"ד אחריו יאיר נתיב הרמ"א לשונו הזהב בסימן ק"מ (ס"ה) ואם אשתו מומרת וזיכה לה גט ע"י אחר כמו שנתבאר לעיל סימן א' (ס"י) אף עפ"י שחזרה בה אין צריך גט אחר, משמע דזהו כבר נתבאר בסימן א' דמהני דיכול לישא אחרת והוסיף עוד כאן דאעפ"י שחזרה א"צ גט אחר וע"ז כתב ויש חולקים בזה, היינו בזה חוששין להחמיר שלא להתירה כגט זה, אבל על המנהג

תשובה פ

שלום וברכה וכ"ט לכבוד ידידי ש"ב הרב הגאון הגדול האמיתי נ"י פ"ה ע"ה המפורסים מו"ה מאיר נ"י.

מ"ש ידידי נ"י על דברי תוס' קדושין ל"ד (ע"א ד"ה מעקה) דדווקא במצות עשה דקום ועשה נשים פטורות כמו בתפלין אבל במצות דשב ואל תעשה דהיינו עשה דשבתון. הדבר יקר ומסתבר, ואך עומד לנגדי ההיא

תמול הגיעני מכתב קדשו ע"י בנו הרבני מו"ה ח"פ נ"י בעצמו. מצוה רבה עשה בזה להשיב רוחי מגודל דאגתי ועצבוני שהי' לי על שלילות מכתבו ממנו זה כמה, ישלם ה' פעלו ומשכורתו יהיה שלימה משמים.

קיד. ובאבני מילואים (ס"א א סק"ה) הקשה, שאף שעיקר הטעם שזכין לאדם שלא בפניו הוא משום שאנו סהדי דניחא ליה, וכאן שעושה איסור שמע מינה שלא ניחא לה בהיתירא. ובשלמא כשלא מיחתה בפירוש, יש לומר שלא משום דאנו סהדי דניחא ליה אלא שגוירת הכתוב שזוכה לאחר שלא בפניו במידי דוכות כל זמן שאינו מוחה, וע"ש בקצוה"ח (ס"י קה סק"א), ואע"ג שאלו ידעה לא הוי ניחא לה השתא מיהת לא ידעה ואינה מוחה, אבל במיחתה בפירוש לא יועיל. אך מצא היתר לדעת הרשב"א (קידושין כג ע"ב) שבשחרור וזכים לעבר אפילו עומד צוות שזכות גמור מועיל אפילו בע"כ, ומתנה לא מועיל לזכות בע"כ משום שהוא עצמו אינו זוכה בע"כ, אבל גט שחרור שיכול לשחררו בע"כ וזכות גמור הוא יכול אחר לזכות לו בע"כ. וכמו כן בגט באופן של נות מאחר שזכות גמור הוא לה וגם הבעל יכול לגרש בע"כ לכן מועיל לזכות לה בע"כ אפילו צוותת. ואע"ג שהרשב"א לא סמך על זה כל כך, כל כה"ג דאינו

ובאמת בלאו הכי גם אם נידון דסברא דאורייתא הוא עדיין אינו מוכן לי היטב פירכת הש"ס הנ"ל דהא ב' עשייה הוי בשב ואל תעשה דבמה שנוטל האם לטהרת מצורע הנטילא גופא ליכא איסור היכא דליכא לאו דלא תיקח כגון בנטילה ע"מ לשלחו אלא דבמה שלוקחים לטהרת מצורע אינו מקיים מצות שלוח ואם מקיים מצות שלוח אינו מקיים טהרת מצורע ושניהם בשווא"ת וכידו לבחור איזה שירצה ואצטרך קרא דשלח תשלח שמחוייב בדוקא לשלח וצ"ע.

ואולם לענ"ד קשה על הגאון נ"כ וביאור דבריו שם הא דבאלמנה מן הנשואין אף אם בעלו ל"ק (יבמות דף כ' ע"א ורמב"ם פ"ו מהלכות ייבום הי"א) הא מדאורייתא הוי יבום דהעשה דוחה לא תעשה ולגבי העשה כיון דקיים העשה האחרת ואפשר דלכתחילה מותר מה"ת אם נימא דאף בעשה לעבור בקום ועשה לא אמרינן מאי אולמא היינו דילפינן מקרא דיבמתו ע"ש א"כ קשה כהא דפרכי' בב"מ ל"ב ע"א הא לאו הכי הו"א ציית ליה הא אין עשה דוחה ל"ת ועשה הא מה"ת דחי לעשה ול"ת דהעשה דוחה ל"ת ולגבי העשה הברירה בידו, בלא זה לא קשה להריב"א דמאי פריך הש"ס הא איצטרך קרא בעבר לוקה דבכה"ג אמרה תורה שתתעלם ואזדה העשה לגמרי, אבל בלאו הכי לא ה' לוקה על הלאו, בזה י"ל דהפירכא כההיא דאל תחזיר דבלא"ה לא לקי דהוי' לאו שאין בו מעשה וגם אם הפירכא על הטמא, מ"מ י"ל דהוא גופא קשיא אמאי נקט הברייתא לדרשא דקרא בכה"ג לאמור לו אביו לעבור על עשה ול"ת דהנ"מ לענין דיעבד ללקות, לנקוט בפשוטו שאמר לו אביו לעבור על לאו גרידא דס"ד דלכתחלה ישמע א"ו דגם באמר לו הטמא ס"ד דלכתחילה ישמע לו וכלשון הברייתא יכול ישמע לו.

גם י"ל לפי מה שהקשה בהגהת מ"י פ"ו מהלכות ממרים (ה"כ אות ח') דלמ"ל קרא הא כיון דאביו ציוה לעבור

דסוכה כ"ח (ע"ב) ל"נ אלא לתוספת עיני סד"א הואיל ומיעט רחמנא מעונש ואזהרה וכו' ובפשוטו אינו מוכן דמה בכך וכי בשביל זה יפטרו נשים והסברתי לי תמיד כיון דהוי רק עשה סד"א דלפטרי כמו כל מצות עשה שהזמן גרמא (והאריכות לשון הואיל ומיעט רחמנא היינו דלא נימא כיון דהוא הוספה ביום הכפורים וכיון דמצות עינוי ביוה"כ יתחייב ג"כ בהוספה, לז"א כיון דנשתנה דיני מעונש ואזהרה, הוא כמו ענין בפני עצמו וכשאר עשה שהזמן גרמא). אם כן חזינן דאפי' בעשה דשב ואל תעשה פטירינן, זולת דנימא אפשר דמסברא אין חילוק רק דבחר דגלי קרא דהאזרח לא אמרינן דגוזה"כ הוא אלא דהקרא אורי לן דעשה כה"ג דהוא בשב ואל תעשה חייבין קיי.

וחידושי בעיני על הגאון פרי מגדים דבספר משבצות זהב סי' תר"ח סק"א הקשו דלפטרו נשים מתוס' יוה"כ דהוי מצות עשה שהזמן גרמא ונדחק בזה, ולא זכר את סוגיא ערוכה הנ"ל.

ומ"ש כבודו נ"י להוכיח דאל"כ לא יהיה נשים מצויים בשביתת בהמה ויקשה מסוגיא דע"ז משום שאלה ושכירות. ולענ"ד הא בר"ן שכת פרק כל כתבי דף מ"ד ע"א (ד"ה וכתב ר"ת) שבכל מעשה שכת איש ואשה שוים כדילפינן מזכור ושומר וכל חיובי דשבת בכללי, והובא בקיצור במג"א סימן רצ"א.

מ"ש ידידי נ"י בשם הגאון נודע ביהוד' בסוף ספרו (מהדו"ק ח"מ סי' מ') בישוב דברי הריב"א (חולין דף קמ"א ע"א תור"ה לא צריכא), אם כי שדכריו נכונים, אבל עמדתו במה דמספק שם אם הוא מה"ת שיהא בשב ואל תעשה ק"ל, ומה ספק בזה הא פרכינן בסוף חולין (דף קמ"א ע"א) מאי אולמא האי עשה, ואם מה"ת רשאי לבחור באיזה שירצה צריך קרא דשלח תשלח שצריך דווקא לשלח ולא לקיים עשה דטהרות מצורע.

אלא על צד היותר טוב כדאי דברי הרשב"א לטמון עליהם במקום שנהגו לכות לה גט. קיח. וכ"כ בלימודי ה' (לימוד סו) שמכאן מוכח שנשים פטורים ממ"ע שהזמן גרמא אפילו בשב ואל תעשה, ממה שהוצרכו פסוק לחייבם בתוספת עינוי. אך בפנ"י (ביצה ל ע"א ד"ה דהא תוספת יום הכיפורים) כתב, שאף שתוספת יום הכיפורים כתובה בלשון עשה נשים חייבות בה. שמ"ע שהזמן גרמא שנשים פטורות, היינו דומיא דתפילין שהם בקום ועשה, אבל מצות עשה בשב ואל תעשה כגון לא תאכל ולא תשתה לא הוי בכלל מצות עשה שהזמן גרמא. אמנם הצ"ח שם הקשה על הפנ"י מהגמ' (בסוכה כאן) שמשמע שצריכים פסוק לחייב נשים בתוספת עינוי אף שהוא בשב ואל תעשה, והוכיח מכאן כרכינו שנשים פטורות ממ"ע שהזמן גרמא אף בשב ואל תעשה. אמנם בחלקת יואב (ח"א או"ח סי' ל, ח"ב בהנהגת למנות חינוך מ' שיג) כתב שנשים חייבות במצות עשה שהזמן גרמא בשב ואל תעשה, והטעם שצריכים פסוק לתוספת עינוי, שתוספת עינוי אינה איסור אכילה ושתיה ועשית מלאכה, אלא שצריך לקבל עליו יום הכיפורים קודם היום, וזה מ"ע שבקום ועשה לקבל עליו ולכן היה מקום לפטור נשים מזה. קיפו. כ"כ בשו"ת כת"ס (או"ח סי' נו ד"ה וליישב), וכתב שלפי דבריו מיושב קושית הצ"ח על הפנ"י שכתב שנשים חייבות במ"ע שהזמן גרמא כשהיא בשב ואל תעשה והקשה עליו הצ"ח ממה שהוצרכו פסוק לרבות נשים לתוספת יוה"כ, שזה עצמו לומדים מהפסוק שבמ"ע שהיא בשווא"ת נשים חייבות. קב. לשיטת הריב"א שאף שאין עשה דוחה ל"ת ועשה מכל מקום העשה נדחה. והספק באופן שיש עשה ועשה מאחר שיש שני מ"ע לפנינו שב ואל תעשה עדיף ולא יקיים את העשה, ואפשר הוא מן התורה שיהיה בשב וא"ת כי מאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה, ואפשר מן התורה באמת הברירה בידו לקיים את העשה כיון שנשים מ"ע, ואף שצריכים פסוק שעשה דוחה ל"ת, משום של"ת חמור מעשה (כדאי' ביבמות ו ע"א), אבל כשיש עשה נגד עשה מן התורה הברירה בידו לעשות איזה שירצה, ואעפ"כ עכ"פ מדרבנן ודאי שאינו דוחה מטעם שב וא"ת עדיף. ואפילו אם נאמר שמן התורה ראוי להיות בשב ואל תעשה עכ"פ הוא מטעם מאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה, וכל זה מתחילה קודם הקיום אבל אם עבר על העשה וקיים את העשה לומר שנחשב כאילו לא קיים את העשה ולא קנה את יבמתו זה אינו מסתבר, ששוב יש לומר דמאי אולמא דהאי עשה דכה"ג בבעולה מהאי עשה דיבמה יבוא עליה שנאמר שלא קנה יבמתו והרי כבר בא עליה וקיים מצות יבמה יבוא עליה ואין כח בעשה דבתולה מעמיו לעקור למפרע את העשה דיבמה.

